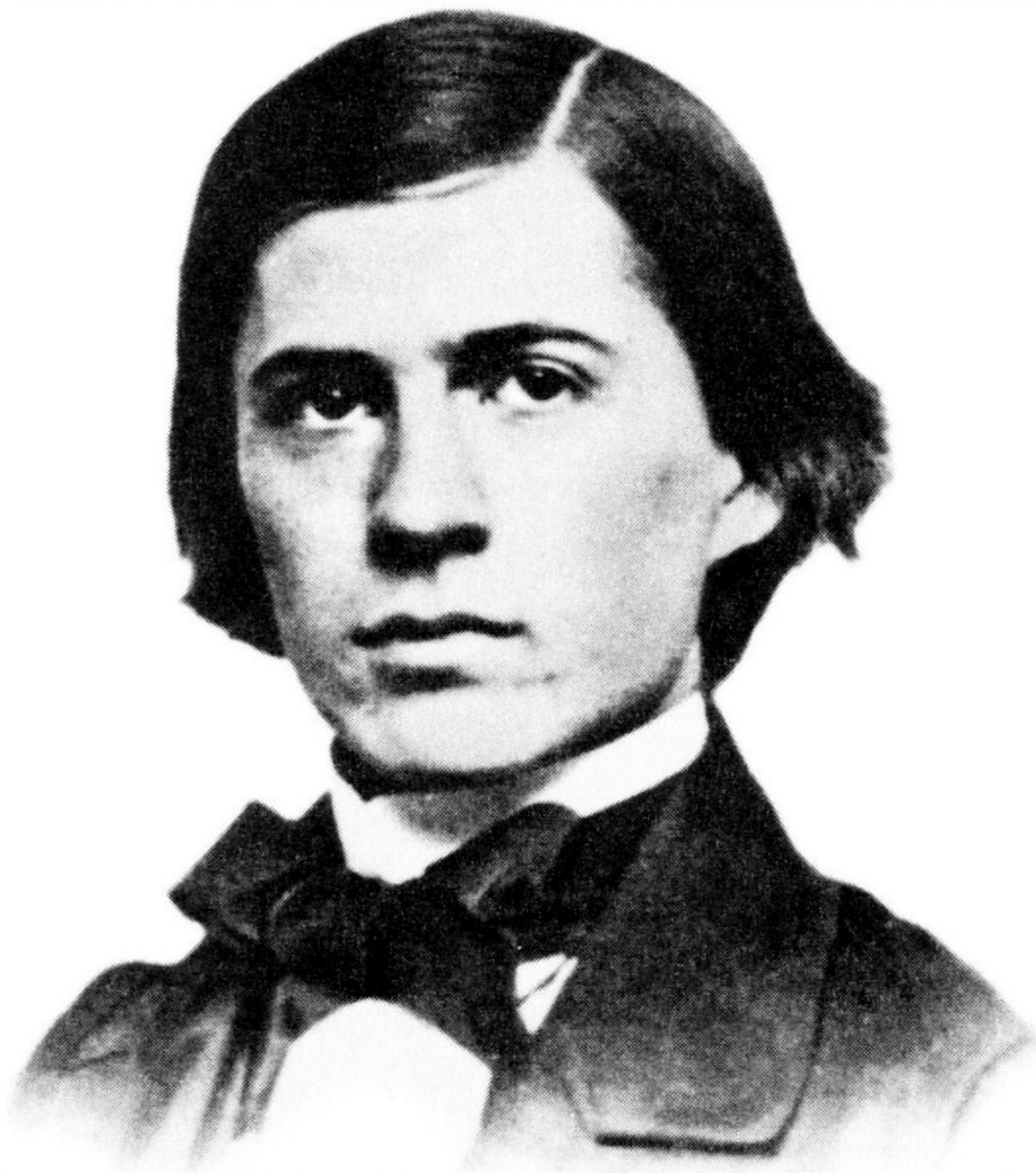

Pragmatyzm powstał pod koniec XIX wieku i jest ściśle związany z amerykańską kulturą. Ta filozofia jest jakby intelektualnym sformułowaniem amerykańskiego podejścia do życia. Za twórcę pragmatyzmu uważany jest Charles Sanders Peirce (1839-1914).

Był to naukowiec, chemik, matematyk i logik oraz filozof. Filozofia pragmatyzmu jest próbą połączenia metod nauki z praktycznym poglądem na ludzkie życie.

Motto pragmatyzmu

Każda koncepcja jest tyle warta ile warte są praktyczne rezultaty tej koncepcji w życiu. Inaczej mówiąc, koncepcje oceniamy na podstawie jej praktycznych efektów.

Fundamentalne założenia

Peirce uważał, że filozofia to narzędzie którego celem jest rozwiązywanie problemów, formułowanie akcji i przewidzenie rezultatów tych akcji. Takie określenie filozofii jest bliskie definicji nauki. W tym sensie filozofia pragmatyzmu jest dziedziną nauki w zastosowaniu do różnych stron ludzkiego życia. Pragmatyzm podkreśla praktyczne zastosowanie filozofii w życiu oraz ocenę jej sukcesu. W odróżnieniu od innych filozofii pragmatyzm uważa że wartość filozofii można sprawdzić praktycznym testem i ocenić rezultaty. Chodzi nie tylko o poznanie rzeczywistego świata, ale też o umożliwienie akcji które wpłyną na jego zmianę. Lista filozofów którzy byli inspiracją dla Peirce zawiera między innymi takie nazwiska jak: Francis Bacon, David Hume, Immanuel Kant i Henri Bergson.

Skuteczność

Ważnym pojęciem pragmatyzmu jest praktyczna skuteczność teorii. Podobnie jak w nauce wiemy, że jakaś zasada jest prawdziwa jeśli test jej skuteczności jest sukcesem. Obserwacje lub praktyczne eksperymenty muszą potwierdzić oczekiwane rezultaty. W przeciwnym wypadku teoria jest albo odrzucona jako nieprawdziwa albo musi być zmodyfikowana.

William James (1842-1910)

Ważnym filozofem który przyczynił się do powstania i sukcesu pragmatyzmu był William James. Był to znany na świecie i bardzo wpływowy psycholog. James rozpowszechnił filozofię

pragmatyzmu popularyzując początkową akademickie koncepcje Peirce.

John Dewey (1859-1952)

Trzecią ważną postacią która odegrała rolę w powstaniu i popularyzacji pragmatyzmy był John Dewey. Psycholog i znany autor wielu publikacji w dziedzinie edukacji.

Dewey przyczynił się do wzmocnienia demokracji w amerykańskim społeczeństwie. Oto słynne zdanie Dewey o demokracji:

“Democracy and the one, ultimate, ethical ideal of humanity are to my mind synonymous.”

„Demokracja i etyczny ideał ludzkości są w moim pojęciu identyczne.”

Podsumowanie

Filozofowie pragmatyzmu chcieli aby filozofia podobnie do innych nauk zajmowała się sprawdzalną prawdą służącą jako instrument wspierający ludzkie działanie i zrozumienie rzeczywistości. William James uważał, że stan duchowy jest cennym ludzkim pojęciem ale religia nie jest fundamentem sensu życia i moralności. Jako pragmatyk uważał, że fakt jest prawdą tylko wtedy kiedy można go praktycznie sprawdzić.

Na przykład modlitwa może być skuteczna psychicznie dla człowieka który się modli ale jej efekty na rzeczywistość nie są faktem. Bardzo ostrożnie robione doświadczenia wykazują, że rezultaty modlitwy o wyzdrowienie są albo negatywne albo statystycznie bezwartościowe. Takie empiryczne badania są typowym przykładem podejścia pragmatyzmu do oceny prawdziwości hipotez i wierzeń.

Pragmatyzm wpłynął na wielu filozofów w USA i poza USA. Można wymienić wśród nich ateistów Bertranda Russella (1872-1970), George Santayna (1863-1952) oraz żyjącego współcześnie Daniela Dennetta.

Dość niezwykłym faktem jest to, że Charles Peirce nie tylko stworzył pragmatyzm ale był również twórcą nowoczesnej statystyki. Statystyka jest jednym z narzędzi do badania efektów hipotez a więc praktycznym narzędziem intelektualnego wyposażenia filozofa pragmatyzmu. Polski filozof Tadeusz Kotarbiński (1886-1981) nie był pragmatystą ale jego filozofia zwana prakseologią (Traktat o dobrej robocie) lekko dotyka idei pragmatyzmu.